

Protiklady ve vývoji lidstva

Čtvrtá přednáška

Stuttgart. 13. června 1920

GA 197

Síly zániku současné civilizace. Západní tajné společnosti, jezuitismus a leninismus, tři proudy současné iniciace.

Rudolf Steiner

Co nyní v této době činí starosti tomu, kdo by chtěl pracovat ve směru anthroposoficky orientované duchovní vědy, jak je zde míněna, to je skutečnost, o které se zde jako o takové již častěji hovořilo. Míním tu skutečnost, že v podstatě přece velká část současného lidstva nechává bez zvláštní pozornosti kolem sebe přecházet vše to, co se zřetelným způsobem ukazuje jako síly zániku, síly, které musí působit, když se uplatní způsobem pro ně odpovídajícím, působit v tom směru, žc přivedou naši současnou civilizaci do propasti.

Což si nemusíme přiznat, že v současnosti mnoho věcí vyráží z hlubokých lidských základů vzhůru a odehrává se jako ta či ona skutečnost, že jinými slovy, se vlastně v současnosti velmi mnohé věci dějí, a že se na druhé straně velká část našich současníků naprosto nemůže rozhodnout být náležitě pozorným na to, co se děje.

Lze říci, že v současnosti pracuje na základě velkých hledisek jen málo duchovních směrů se skutečnou pozorností věnovanou silám svět utvářejícím. Jeden duchovní směr je ten, který jsem již po léta častěji charakterisoval, který má své kořeny zejména v anglicky hovořícím obyvatelstvu Země, směr, který pracuje velmi skrytě, který ale pracuje mimořádně účinně. Druhý směr je ono hnutí, které se skládá ze všeho, co dnes chce počítat se zcela pochopitelnými, také oprávněnými instinkty široké masy

lidstva. Je to hnutí, které je ve svých extrémech zastupováno lidmi, kteří z celého vývoje lidstva ničemu nerozumějí, kteří nevědí nic o tom, co může svět vést kupředu, kteří jsou ale působením jistých poměrů, na něž chci ještě poukázat, s to vytvořit si autoritativní postavení přes svou omezenost, přes své dokonce dosti dalekosáhlé zločinecké přirozené vlohy, i když jsou chytrými lidmi a tím, že imponují četným lidem, mohou se dostat na povrch dnešních veřejných poměrů.

Třetí účinné duchovní hnutí je to, které vychází z jednotlivých zvláště činnorodých zástupců různých vyznání - vyznání všech druhů - a kteří rovněž naprosto vědí, co chtějí. Mají ve svém klíně vše to, co nazýváme obyčejně jesuitismem. A přestože velmi mnoho lidí hovoří o jcsuitismu a podobně, je přece opět velký počet našich současníků málo nakloněn tomu, aby s plnou pozorností sledoval, co se tu vlastně děje.

Chceme-li si utvořit úsudek o průběhu události v současnosti, potom přicházejí v úvahu různé věci. Ale jedno přichází v úvahu především, co souvisí se skutečností, o které jsem se již zde zmínil ve své první veřejné přednášce, se skutečností, že vzhledem k vnitřnímu uzpůsobení duše, zejména pokud jde o strukturu lidstva, lidé současnosti nekonečně rozsáhle pokračují v tom, co bylo vhodné jen pro strukturu představ, k formování představ během středověku. Tyto formy byly tehdy velké, byly tehdy významné, dnes jsou ale překonány. Ti, kteří si osvojili co nejintenzivněji i celé citění a představování v jeho středověkých formách, to jsou dnes široké kruhy více či méně socialistických lidí na Zemi. V těchto kruzích se vytvořily formy představ, které nacházejí svůj výraz zejména v nekonečně velké víře v autoritu, v jakémsi nahrbením se vůči všemu, co se v těchto kruzích jednoduše vytváří robustní rukou autority. Jen tím se umožnilo, že takoví lidé jako Lenin a Trocký ve východní Evropě - a toto hnutí pokračuje do Asie zběsilou rychlostí - pomocí několika málo tisíc lidí tyranicky ovládají milióny lidí, což je tyranie, která ještě nikdy během nejhorších dob orientálního tyranství nebyla tak velká, jako je dnes.

Všechny tyto věci je třeba brát v úvahu, chtějí-li si dnes lidé utvořit úsudek o tom, co se děje. Neboť proti tomu, co může být nyní charakterizováno jen pár tahy, stojí v podstatě jenom, počítajíc ještě s velkými světově-historickými a svět utvářejícími silami, stojí jenom to, čím by mělo být poctivé, správné pravé duchovně-vědecké hnutí. A srovnáváme-li zájem, jaký vyvolalo a nalezlo takové duchovně-vědecké hnutí se zájmem, jaký nalezla ostatní charakterisovaná hnutí během poměrně krátké doby, zejména s tím vlivem, jaký tato hnutí získala, tak se musí říci, že zájem pro toto duchovně-vědecké hnutí se dnes ještě rovná téměř nule.

Zajisté nechceme podceňovat, že existují přece četní lidé, kteří jsou spojeni s tímto duchovně-vědeckým hnutím, kteří si přinejmenším sami říkají, že jsou s tímto duchovně-vědeckým hnutím spojeni. Ale byl by strašně velký rozdíl, kdybychom si

povšimli intensity, s jakou se tři ostatní charakterisované duchovní proudy zastávají toho, co chtějí vynést na povrch a co se proti tomu přináší jakožto intenzita zájmu o duchovně-vědecké hnutí. Neboť toto duchovně-vědecké hnutí je v podstatě pojímáno přece mimořádně povrchně, povrchně v cítění, v pocitech, kdežto ostatní hnutí jsou pojímána právě v cítění a pocitech s neomezenou intenzitou.

Neboť kdo si v podstatě ujasní, že to staví do středu svého celého cítění a myšlení, že se jedná pro vážné zasahování do sil utvářejících svět ze strany duchovní vědy o to, aby se přinesla mezi lidi platnost a uznávání toho, co se z našeho hlediska nazývá iniciační věda? Iniciační věda zahrnuje dnes nejdůležitější zájem lidstva. Zájem, který četnými lidmi, kteří se domnívají, že to poctivě vyznávají, je jí přinášěn vstřícně, je přece dosti zevní, zařizován podle všech možných nepodstatných ohledů.

Iniciační vědu mají, i když způsobem naprosto nikoli prospěšným pro lidstvo, právě ti, které jsem často nazýval vlastními strůjci v anglo-americkém světovém hnutí. Iniciační vědu, která má vše to, co je závislé na jesuitismu. A iniciační vědu zvláštního druhu má také leninismus. Neboť, že se leninismus dovede vyjadřovat tak chytrým způsobem pomocí rozumových forem hlavy, to má svůj zcela jistý důvod. V leninismu se prodírá na povrch vývoje lidstva chytrost lidského zvířete, chytrost lidské animality. Vše to, co vyplývá z lidských instinktů, z lidské sobě - kosti, to přijímá interpretace a formy v tom, co se projevuje způsobem jevícím se zevně tak chytrým v leninismu a troekismu.

Zvíře se chce jednou prodat na povrch jako zvíře nejchytřejší a chce všechny ahrimanské síly, které mají za cíl vyloučit vše, co je lidské, specificky lidské, a učinit vše to, co je rozšířeno jakožto chytrost v řadě zvířat - často jsem to zdůrazňoval - učinit to silami utvářejícími lidstvo.

Neboť považte jen - často jsem to také zde zdůrazňoval - jak domýšlivými se stali lidé, když byli něco vynalezli jako například papír z plátěných hadrů nebo papír ze dřeva, nebo něco podobného, papír vůbec; ano, oč dříve, než lidé učinily tento vynález vosy nebo podobná zvířata, která si svá hnízda staví z těchto látek, z nichž je papír. Zde je lidská chytrost ve zvířetě. A shrnete-li vše to, co je ve zvířetě rozšířeno jakožto taková chytrost a pomyslíte-li si, že toto ahrimanské síly přijímají, aby to vložili do lidských hlav těch, kteří jsou jen podle svých egoistických instinktů, potom pochopíte, že pravda může být v tom, když se říká, že Lenin a Trocký jsou nástroji těchto ahrimanských mocností. Je to ahrimanská iniciace, která jednoduše náleží jiné světové sféře, než je světová sféra naše. Ale je to iniciace, která má ve svém klínu moc odstranit ze Země lidskou civilizaci, vše to, co se vytvořilo jakožto lidská civilizace ze Země odstranit.

Máme tu co činit se třemi směry iniciace se dvěma iniciacemi, ležícími na úrovni vývoje lidstva a s jednou iniciací ležící pod úrovní vývoje lidstva, ale s nesmírně silnou

vůli, téměř s neomezenou, silnou vůlí. A to, co může uvést řád, co může přinést do tohoto celého směru cíl, člověka důstojný, je jedině to, co spočívá v pravé duchovní vědě. Ale z této duchovní vědy může vycházet pravý cíl, pravá vážnost jen tehdy, když ji učiníme skutečně záležitostí, která proniká život, a když si všímáme toho, kolik žvástů, kolik ďábelských domýšlivostí a duševního egoismu se často projevuje v tom, co se připojuje ponejvíce zcela vážně tomuto duchovně-vědeckému hnutí. Nic neprospěje tyto věci zamlčovat. Musí se naopak vždy znovu a znovu o nich mluvit. Neboť jak bychom měli jinak dnes doufat, že vneseme do duší ony síly, které musí nutně v duších být, nemá-li civilizace jít vstříc svému zániku!

Chtěl bych pár minut něco zcela názorně vylíčit. Zde jsem četl nedávno v novinách tuto větu: „Náboženství, které představuje fantastický reflex v hlavách lidí o jejich vztazích mezi sebou a k přírodě, je zasvěceno přirozenému zániku následkem vzrůstu a vítězství vědeckého, jasného naturalistického pojmání skutečnosti, která se bude vyvíjet paralelně s plánovitou výstavbou nové společnosti.“

Podle toho, jaké můžeme mít dnes zkušenosti vzhledem k spícím duším v současnosti, lze se zajisté tázat: Kolik pak lidí čte toto v novinovém článku a trhne sebou jako uštknutí zmijí, protože to je nejstrašnějším symptomem, co může být v takových větách vysloveno? Neboť lidé nemyslí, co vznikne na Zemi, uskuteční-li se to, co spočívá v těchto větách: „Náboženství, které představuje fantastický reflex v hlavách lidí o jejich vztazích mezi sebou a k přírodě, je zasvěceno k přirozenému zániku následkem vzrůstu a vítězství vědeckého, jasného naturalistického pojmání skutečnosti, které se bude vyvíjet paralelně s plánovitou výstavbou nové společnosti.“

To, co je tu míněno jako náboženství, není nějaké vyznání, není nějaké náboženské vyznání, které by se mohlo oprávněně kárat, není to jen náboženství v užším slova smyslu, je to veškerá mravnost. A to, co by následovalo, kdyby se stalo pravdou, co spočívá v těchto větách, je, že by se lidská společnost na celé Zemi musela proměnit ve stádo zvířat, které umí jen rafinovaně myslet. Nenajde-li se možnost, aby procitly protisíly vůči tomu, co vzrůstá nyní na Východě a rozšiřuje se do Asie závratnou rychlostí, potom je tomu tak, že je veškerá civilizace zasvěcena zániku. Potom by se takové ideály uskutečnily.

Nedomnívám se, že je oprávněné vůči takovým světově historickým impulsům - když tu a tam vystupují lidé, kteří si přejí, aby se v mystickém žvanění často konaném v nejužším kruhu, které proti mé dlouhodobé intenci je tu nyní již v anthroposoficky orientované duchovní vědě, a které je tu či tam pokládáno za ideál - aby se v tomto žvanění nějak pokračovalo bez ohledu na to, co žádají od nás velké zájmy pozemského lidstva. Musíme mít vůli pohlížet do těchto velkých zájmů lidstva bez předsudku. Musíme se odhodlat zabývat se zcela vážně, ne pouze teoreticky,

rozumově nebo instinktivně jistými základními naukami, které jsou zastřeny všemi evropskými a americkými vyznáními a které je snaha ještě dále zastírat.

Víme přece, jaká bojovná štvance začíná nyní proti anthroposoficky orientované duchovní vědě, jak to hvízdá ze všech koutů. Byla by škoda, kdybychom se vždy znovu a znovu oddávali škodlivé a vlastně dnes již trestuhodné ilusi, že bychom někdy mohli doufat, že bychom něčeho dosáhli v tom či onom koutě, kde se proti nám nepřátelsky vystupuje, že bychom něčeho dosáhli tím, že bychom obrátili toho či onoho, kdo je povinen z titulu svého úřadu zastupovat tu či onu starou věc. Nemůžeme a nesmíme být lidmi kompromisními a oportunistickými. To bychom si měli stavět každé ráno před oči jako svou zvláštní meditační větu. Byli dobře smýšlející lidé, kteří říkají, měli bychom jen v tom či onom směru vysvětlovat, jak se snažíme vnášet do světa tajemství Kristovo. Čím více to činíme, tím hrozněji to hvízdá z jistých koutů. Neboť nic neodporuje například jistým katolickým nebo evangelickým vyznáním v současnosti více, než že se mezi lidstvem šíří pravý názor o Kristově tajemství. Neboť tam neexistuje zájem o to, aby se šířilo právě tajemství o Kristu, nýbrž aby se udržovalo vše při starém. Kdybychom měli nějak pokroucené vyznání o Kristu, potom by nás brali jako neškodnou sektu, jako popletené hlavy, a nepotírali by nás s onou intenzitou, s jakou nás potírají. Protože ale v oněch dvou směrech, nepřihlížíme-li ke třetímu, existuje dosti lidí, kteří vědí, že se má jednou hovořit na základě pravdy o tajemství Kristově, o sociálním řádu na základě trojčlennosti, tu zbystří sluch, a potom říkají: Byla by nám přece vzata půda pod nohama, kdybychom chtěli jít pravdě vstříc, proto jí budiž odpřisáhnuto zničení. - Nejsme potírání pro nějaký omyl, nýbrž jsme potírání proto, že se na jistých místech pozoruje, že chceme pravdu. Dnes nic neprospěje o jistých věcech, které se dějí, hovořit jinak než v tomto smyslu. Neboť ono duchovní hnutí, které je zde míněno, má největší zájem na absolutní jasnosti, zejména také na jasnosti myšlení.

Neboť vzpomeňte si na četné věci, které jsem uvedl! O co pak jde při hlubším pohledu na to, co dnes lidstvu především schází? Jde o to, že naše síly myšlení - vše to, co neseme v sobě jako síly představování, nepřihlížejíce k silám smyslovým - že vlastní síly myšlení jsou dědictvím našeho života před zrozením, popřípadě před naším početím. Co my jako lidé můžeme myslet, to si přinášíme do fyzického světa branou zrození ze života před zrozením. Vše, co v sobě vyvíjíme jako myšlenky, když jsme ve fyzickém těle, to jsou síly, které naši celou lidskou bytost ovládají mezi poslední smrtí a novým zrozením, pomocí nichž jsme vstoupili do tohoto pozemského života. Nyní myslíme a co vynakládáme jako síly myšlení, nikoli jako myšlenky, to je stín toho, co bylo působením před naším zrozením, popřípadě početím.

Pomyslete jednou na to, co dnes nazýváme přírodními silami, na to, co působí v blesku a hromu, v pohybuující se vlně, ve tvoření oblaku, ve východu a západu slunce,

ve větru a povětrí, ve vyrazení rostlin ze země, v počínání, rození a růstu zvířat - pomyslete na všechno to, co vnímáte kolem jako přírodní síly, a myslete si nyní z toho nikoli reálnou podobu, nýbrž pouhý obraz. Tedy, prosím, myslete si, že by všechno to, co máte kolem sebe jako přírodní síly, vrhalo někam svůj obraz, svůj stínový obraz, a že by tyto stínové obrazy byly přijímány v nějaké schráně a působily by jako obrazy. Existuje podobný poměr mezi současnou skutečností přírody a za ní stojící realitou, jako vy jej máte v poměru mezi svým životem před zrozením a svými silami myšlení v tomto pozemském životě. Myslete si jednou, že by tu bylo vše, co chci schematicky naznačit, co se děje s vaší duší mezi smrtí a novým zrozením, a potom se z toho tvoří stín, a tento stín, ten se stává obsahem vaší hlavy, obsahem vašich myšlenek, ten je vaší silou myšlení, myšlenkovou silou. To, co vy nyní myslíte, to jsou působivé síly před vaším zrozením. Tam je to přírodou v duchovním světě, smím-li použít paradoxního výrazu. Nepůjde to dále ve vývoji lidstva, když lidé nedostanou vědomí o tomto: Když myslím, zasahuje do mých sil myšlení mé bytí před zrozením. Já jsem, když jsem vstoupil do tohoto pozemského života, když myslím, pokračovatelem ve svém bytí před zrozením.

Když toto přijímáme, komu to odporuje nejvíce? Nejvíce to odporuje těm vyznáním, které říkají asi toto: Člověk se rodí. Když se dvěma lidem, jednomu mužskému a jednomu ženskému individuu, zlíbí stýkat se pohlavně, tak Bůh stvoří v duchovním světě duši, aby se mohla spojit s tím, co se zde vytváří dvěma lidmi, kteří se pohlavně spojují. Tak začíná lidské individuum. - To odporuje ovšem velmi tomu, co jsem nyní právě řekl! Ale z toho přece žijí vyznání dnešního civilisovaného světa. Přece všechna ta vyznání učí: Když se zde dva lidé pohlavně spojí, potom jim duch prokáže laskavost, že nahoře vytvoří duši, zcela čerstvou, tu sešle potom dolů, aby se mohla spojit se vzniklým fyzickým tělem, a potom vzniklo něco nového. Ke komu hovoří ale všechna ta vyznání? Hovoří přece ke strašně egoistickým lidem, kteří především nemohou snést myšlenku, že by po smrti zcela zhasli. Onu druhou myšlenku ale snést mohou, neboť na to byli navykáni po staletí, ba již po tisíciletí, totiž na to, že se Bohu vždy zlíbí, aby tvořil duše pro lidské děti, které jsou zde počínány. Ale že smrtí vše přestává, tuto myšlenku nemohou lidé ze svého egoismu snést.

Samozřejmě víte všichni - není třeba, abych se o tom šířil - jaký je život lidí po smrti. Ale obraťme svou pozornost ke zcela jinému hledisku. Kazatelé musí všude předpokládat, že hovoří k lidem, kteří nemohou snést myšlenku vyhasnutí člověka po smrti. Musí jim nalít z kazatelny tu vodu, ať jsou jakéhokoli vyznání ti lidé, kteří dole sedí, vodu, která jim učiní „jasným“, to znamená nejasným, jak je tomu po smrti. Musí volit právě ona slova, jimiž se cítí egoismus lidí co nejvíce povzbuzen, musí vyslovovat ony věty, jimiž se tomuto egoismu lidí zvláště vychází vstříc.

Copak by se stalo - další uvádím vám jako zvláštní příklad - kdyby si dnes někdo například vzal na mušku zcela nezaopatřeně a vážně jisté obsahy katolického vyznání do

důsledku, řekněme ono dogma, které říká, že právě Bohu se musí zlíbit, když se dva lidé pohlavně spojí, seslat jim dolu duši, která je čerstvě učiněna. Kdyby se tento obsah vzal na mušku, co by se stalo? Tu by shledal ten, kdo jde k věci bez zaujetí, aby věc prozkoumal, shledal by, že něco takového ani přinejmenším nemá co činit s obsahem pravého křesťanství, že ale ve středověku nauka Aristotelova pronikla do křesťanské theologie, a že Aristoteles zastupoval tuto nauku na základě nepochopeného platonismu, že pokaždé pro čerstvě zplozené lidské tělo je také tvořena čerstvá duše a spojuje se s tímto fyzickým tělem. To, co tu figuruje jako samozřejmý předpoklad v křesťanských vyznáních, to nemá s křesťanstvím nic co činit, to je názor Aristotelův.

A dále, vezměme něco jiného: Nacházíme jako část, jistou část vyznání nauku o věčnosti pekelných trestů. Opět čistě aristotelské nazírání! Aristoteles totiž předpokládal, že když je duše stvořena, žije zde až do smrti a potom přichází do duchovního světa, potom nemá duše v tomto duchovním světě, jak si jej představoval, nic jiného, co dělat než po celou věčnost pohlížet zpět na to, co v jediném pozemském životě zde učinila. Tedy Aristoteles si představuje, že je stvořena čerstvá duše pro každé zplozené dítě, že tato duše žije na Zemi až do smrti a potom po celou věčnost se zaměstnává tím, že pohlíží na to, co se v jednom pozemském životě stalo. Jestliže někdo druhého člověka zavraždil, tak má na to stále pohlížet. To je původ nauky o pekelných trestech. To je čistě aristotelská nauka.

Pomyslete si, že když nyní místo aristotelismu vydávaného za obsah křesťanství vystoupí pravda, potom mají ti, kteří chtějí zastupovat tento aristotelismus maskovaný jako křesťanství, zoufalý strach, že se odkryje to, o co jde. že by se lidé tedy dověděli: Naši kazatelé, naši faráři, ti nekáží z kazatelny vůbec křesťanství, nýbrž aristotclismus, který se do křesťanství vplížil!

Rovněž tak je v křesťanství nekonečně mnoho gnózc. Rovněž v katolické mešní oběti je nekonečně mnoho z mystérií egyptských. V četných kultických katolických obřadech - a v mnoha věcech dokonce ve vyznání evangelickém - je obsaženo něco, čeho původ, musíme hledat v některých orientálních náboženstvích. O co dnes ti lidé usilují, to je jen to, aby se ty věci neodkryly, aby se neodkrylo to, odkud ty věci jsou. Co se tedy musí učinit? Musí se pomloutat! Musí se říkat, že ti, kteří dnes vystupují s pravdou, přejímají ji jako plagiát z orientalismu, z gnóze atd... Musí se pěstovat „traubismus“. Musí se vystupovat takovým způsobem s učenými pomluvami, jako pastor a profesor Traub¹“ a všichni ti, kteří jej nyní papouškují. Proč to lidé činí? Protože pravda vychází najevo, a protože oni mají veškerý zájem na tom, nenechat tuto pravdu vyjít najevo. Vždy znovu a znovu budou vystupovat lidé a říkat: Co vy tu děláte, to je vypůjčeno z toho či onoho - a budou tím vyvolávat něco, co lidi popudí proti gnózi a všemu tomu, co nosí ve svém vlastním duševním těle, co ale nechtějí nechat vyjít najevo v pravé podobě. Gnóze - tak se musí říkat - to je něco strašného,

něco hrozného! - Potom se lidé nebudou starat o gnózi, protože se jí bojí a potom mohou faráři hovořit o tom, co vlastně pochází z gnóze. Neboť faráři to jsou, kteří hovoří o něčem, co pochází z gnóze, ntkoli ti, kdo hovoří o tom, co vyrůstá na pudě anthroposoficky orientované duchovní vědy. A z čeho je největší obava, je to, že existuje preexistcnce duše, že existuje život duše před zrozením, popřípadě před početím, že toto zakořenění duše v duchovním světě existuje po všechny časy, o nichž jen vůbec může podat zprávu jisté vědecké vyznání lidstva. Neboť poznáváme-li pravdu, potom by již u rozumově myslících lidí nebylo místa pro ono rouhání proti Bohu, že by pro každé jednotlivé lidské tělo asi bohové byli povinni seslat z duchovního světa dolů čerstvě upečenou duši, která se s tím tělem spojí. Ale všechny tyto věci přece pocházejí ze silného uplatňování myšlenky na moc. Za vším tím vězí myšlenka na moc. A může se jednoduše tím, že se přizpůsobují lidé jistým naukám poskytnout myšlence na moc nesmírná síla.

Co se například nyní děje v Dornachu? Kolem dokola téměř všude ve Švýcarsku vycházejí články o anthroposofii, které vlastně neobsahují jedinou pravdivou větu. Celé to tažení začalo tím, že vyšel článek, který obsahoval 23 lží. A na těchto 23 lží navazují nyní již 6 týdnů samé články, které přecházejí téměř do celého katolického tisku Švýcarska a které všechny neobsahují jedinou pravdivou větu. Proč se to děje? Děje se to z toho důvodu, protože velký počet těchto přívrženců je veden do určitého duchovního stavu, když se mu říká nepravda, do duchovního stavu, v němž se nemůže již rozlišovat pravda od nepravdy.

Pomyslete, co vše se vynakládá v naší anthroposoficky orientované duchovní vědě, abychom vyvolali dostatečně jasné představy, jak dalece například to, co vystupuje v lidském vědomí ve snové formě, může být odlesk pravdy, nebo nemůže být odlesk pravdy. Člověk nemůže jinak rozlišovat lživost a pravdivost, když mu to poskytuje snový děj. - Do téhož duševního rozpoložení přichází obec, které se něco nalhává, když se ví, že tato obec těmto lživým věcem věří. Neboť tím, že uvádějí duševní rozpoložení do této nálady, která se vyvolává lživými tvrzeními, tím mají onu obec jako povolný nástroj pro myšlenku moci. Nejlépe mohou moc nad lidstvem vykonávat ti, kdo vštěpují lidem nepozorované iluze. Tak jsou zcela systematicky psány tyto lživé články s úmyslem dosáhnout jako nálady toho, čeho se může dosáhnout lží. To je to, k čemu musí zcela samozřejmě probabilismus vést, kterému přece po dlouhou dobu vyučují jezuité. To je jen poslední výhonek.

Je ovšem obtížné burcovat proti takovým lidem současné duše, z velké části spící. - Byli jsme nuceni uspořádat přednášku v den před mým odjezdem, protože samozřejmě musíme bojovat, i když se nechce, proti tomu, co se tu v Dornachu uplatňuje jako lež. A pan Dr. Boos, který náleží k našim nejzmužilejším mladším bojovníkům, vyzýval potom v diskusi - přednáška byla veřejná - každého, kdo chce říci něco k tomu, co bylo řečeno, a poté co se ke všemu mlčelo, řekl zcela veřejně, že

prohlašuje před celou veřejností, že první pisatel oněch třiadvaceti lží. farář Arnet z Reinachu, není hoden vykonávat svůj kněžský úřad a že je duchovním travičem.

Nemůžeme si jinak pomoci. A potom mají ti lidé, přesto že se jim toto říká, jen jediného učitele, chtělo by se téměř říci na rozviklaných kolenou, který potom vystoupí a řekne: Počkejte jen, ještě nevyšly všechny články; nakonec to ještě přijde ano nemohl jsem říci nic jiného než toto: Začátek se skládal ze třiadvaceti lží, ať si konec přijde teprve na konci světa, pravdivost těchto třiadvaceti lží z toho stejně nemůže vzejít, i kdyby tento konec na sebe nechal čekat jakkoli dlouho. Neboť v tom, co až dosud vyšlo - a to již vyšel značný počet článků - neučinil se nejmenší pokus zabývat se těmi třadvaceti lžemi.

Ale byly učiněny jiné pokusy s pozoruhodnou logikou. Byla použita zejména brožura řečníka z Tübingen - hraje velkou roli ale lidé, kteří tu v těchto člancích použili brožuru profesora Trauba, ti brožuru správně nechápou. Piší: Ten Steiner si vypůjčuje všechno možné ze starých spisů, z Upanišád. z egyptských Isidiných mystérií a z „Akašické kroniky“ - nu. možná že to sazeč jen tak napsal, ale snad to také učinil ten duchovní pán. - Řekl jsem tedy potom, že mi po pravdě nezáleží na tom opravovat tiskařskou chybu, ale že by to přece byl zvláštní čtenář Traubovy brožurky, který později zapomněl, že nakonec přece ani Traub netvrdil takovou blbost, že by Akašická kronika byla něčím, co stojí v knihovnách a že právě nelze nikomu vyčítat, že převzal anthroposoficky orientovanou duchovní vědu z onoho starého ušmudlaného braku, z Akašické kroniky.

Získali jsme při těchto útocích mezi liberálními lidmi také několik přátel. Tak mohl Dr. Boos v jedněch liberálních novinách, vyjížděje ihned s ostrým dělem, říci: Zde je vědomá nepravda. Neboť ten, kdo to napsal, musí přece vědět, že Akašická kronika nemůže stát v jeho knihovně. Nemůže ji mít ve své knihovně, tedy to musí vědět; musí tedy napsat vědomou nepravdu. Co ale učiní ten dotyčný? Říká: Pan Dr. Boos se vyjadřuje o té věci vyhybavě, neboť je prý' samozřejmé, že ne on, nýbrž sazeč zapříčinil tiskařskou chybu o „Akašické kronice“. A když někdo pěstuje takovou sofistiku, že předhazuje člověku takovou chybu tisku, potom to ukazuje, z jakého je těsta.

Nu hleďte, s jakým duchovním stavem máme tu co činit. Jen ale tento duchovní stav nepodceňujte! Ujasněte si, že to bude tvrdý boj, který stále víc a více směřuje k této straně. Je tu snaha zabránit, aby lidé poznali, co jsem nejprve vyslovil na lékařském kurzu. Řekl jsem tu: „Právě když podstoupíme vážnou snahu poznávat z dnešního života duchovní zákony světa, když se snažíme poznávat hlubší tajemství lidské přirozenosti, když si tyto věci osvojujeme tedy dokonce na základě dnešního života a potom je opět nacházíme ve starých spisech, i když na základě instinktivního atavistického duchovního života, potom nabýváme veliké pokory před velikostí

instinktivního atavistického duchovního způsobů, který- jednou lidstvo mělo, který- se ztratil a který dnes opět musí být nalezen. - Tak hovoří ten, kdo si je vědom, že to, co se dnes musí hledat jakožto vědění na základě života, že to existovalo v lidstvu jako instinktivní moudrost. Samozřejmě mnoho z toho, co se vědělo ze staré instinktivní moudrosti, přešlo do různých vyznání, která to jen pokazila. Tato vy znání chtějí ale nahnat lidstvu strach před touto pramoudrostí, a když o tom hovoří, potom o tom hovoří v tom smyslu: Ti strašní lidé, kteří dnes pěstují anthroposofii, ti přebírají vše z této pramoudrosti. - Kdybychom šli té věci na kloub, shledali bychom, jak velice se liší to, co se dnes lidem přináší jako anthroposoficky orientovaná duchovní věda, od toho, co bylo kdykoli z něčeho vypůjčeno, ať jsou to Upanišády, nebo něco takového. - Z Akašické kroniky, z toho „starého braku“, musíme přejímat!

A aby se to nevidělo, že dnes vystupuje něco, co náleží do současnosti, to chtějí způsobit ti, kteří dnes ze všech koutů nepřátelsky pískají.

Proto si jednu věc ujasněte, když jste vždy znovu v pokušení s chválou vyzdvihovat, že tu a tam zní něco podobně jako anthroposofie: Spojenectví mezi jesuitismem a sociální demokracií, které se nyní stále víc a více upevňuje, to je zcela přirozené, to není nic nepřirozeného. Neboť sociální demokraté jsou jen, když věc obracejí, vybaveni z opačné strany týmiž myšlenkovými formami, jimiž jsou vybaveni jesuité. Ale to, co se tak velice liší od všech pocitů, to je „věčnost člověka“, která se stala naukou egoismu. Ve své pravé podobě vystupuje, když činí preexistenci života lidské duše před zrozením, popřípadě před početím působivým morálním agens. O tento názor se bude bojovat až na ostří nože. A budeme moci ve světě pokročit dále jen tím, že za prve pravda má vnitřní sílu, ale tato vnitřní síla může působit jen tehdy, když k tomu za druhé přistoupí to, že lidé jakkoli ještě existují v tak malém počtu, májí odvahu nést tuto pravdu ve své duši vážně, upřímně a poctivě a bez kompromisů. Nic neprospěje, že si stíráme mohutný rozdíl, který zůstává mezi katolickým a evangelickým aristotelismem o stvoření duše pro zplozené lidské tělo, a mezi pravým křesťanstvím. Nesmíme si tento rozdíl stírat. Neboť když si tento rozdíl stíráme, vůbec nepozorujeme, kde vlastně leží zdroje myšlenky na moc a vědomí moci.

Musím vždy znovu poukazovat na onen pastýřský list jednoho katolického biskupa, který skutečně existuje a který říká: Věřící mají povinnost pohlížet na kněze, jako na vyšší bytost než na Boha a Krista, protože pokaždé, když kněz na oltáři uskutečňuje konsekraci, je Kristus nucen být přítomen na oltáři, být přítomen svým tělem a krví v chlebu a vinu. Jelikož kněz vynucuje, aby Bůh byl přítomen na oltáři, tak má kněz větší moc ve vesmíru než Bůh. To je obsah pastýřského listu, který- skutečně existuje a který ostatně přešel do četných jiných pastýřských listů. A když se mě otážete: Je to důsledné ve smyslu onoho vyznání, které 869 na onom koncilu v Konstantinopoli odstraňuje ducha? - Potom vám říkám: Ano. - Neboť ten, kdo tu říká, že Bůh prý je

mocnější než kněz, ten to říká, když to říká jako katolík, protože lidé nechtějí dnes nechat platit to druhé. Ale právě tak, jako jsou lidé současnosti ve svých duších dosti spící, aby se netázali: Co vlastně pisatel listu říká, když pisatel toho listu, který psal Molcschottovi byl dosti odvážný, aby řekl, že zločinec, lhář, vrah je mravný jen tehdy, když může vyžít souhrn svých vloh a nemravný je, když tyto vlohy, které jsou v něm založeny, nevyjádří činem, neboť tím by byla omezena jeho osobnost, a vražedné vlohy jsou právě tak oprávněné jako vlohy jiné? Současné duše nejsou právě dost zmužilé tázat se: Když naši přírodovědci budou učit jako základ pro světové vyznání dále tomu, čemu nyní učí, potom musí být jako nutný důsledek jednotně řečeno toto: Zločinec, vrah má stejnou hodnotu jako druhý člověk, který se snaží být tak zvaně mravný, lidé jsou jen příliš zbabělí, aby si to připustili. V době, v níž byl rozkvět materialismu, v níž psali autoři jako Vogt. Moleschott. Büchner, kteří byli odvážnými duchy, v té době se konala taková doznání. Ale současnost je příliš zbabělá, aby si činila takové doznání. Rovněž není ve spících duších současnosti dosti zmužilosti přiznat si: Ano, podle toho, co je jakožto duch v oněch vyznáních, je kněz mocnější než Bůh.

Jde právě o to, že onen světový názor, který existuje jako anthroposoficky orientovaná duchovní věda, skutečně je odkázán na to vytvářet všemi směry jasnost myšlení. Neboť to, co má říci, nelze pojmout nejasnými myšlenkami, nelze pojmout tlachající, prázdňě mnohomluvnou mystikou, je třeba pojmout to, jedinež krystalickými myšlenkami, takovými myšlenkami, jak jsem se je pokusil ve své „Filozofii svobody“ v současné době uzнат za východisko skutečné lidské svobody.

O takových věcech můžeme si dále promluvit, když bych byl s to opět vám přednášet, což, jak doufám, bude velmi brzy.